

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11136
Tarih : 19.03.2025

Ömer Faruk Gergerlioğlu
Kocaeli Milletvekili

25971

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Adalet Bakanı Sayın Yılmaz Tunç tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Ömer Faruk GERGERLIOĞLU

Kocaeli Milletvekili

İstanbul 16. ve 18. İdari Mahkemeleri, Çin'in baskısından kaçarak Türkiye'ye sığınan iki Uygur Türkü'nün Pekin hükümetine doğrudan iadesine karar vermiştir. Kararda, "zulme maruz kalacaklarına dair somut maddi delil olmadığı" gerekçesi kullanılmıştır. Ancak, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Uluslararası Af Örgütü ve İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün yayımladığı raporlar, Çin'de Uygurların sistematik işkence, zorla kısırlaştırma, kültürel asimilasyon, inanç özgürlüğüne müdahale ve zorla çalıştırılma gibi insanlık dışı uygulamalara maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Türkiye de 2022'de BM'nin bu konudaki bildirisini imzalayarak Çin'deki Uygur politikalarını kınamıştır.

Bu bağlamda;

1. Türkiye'nin taraf olduğu BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, İşkenceyi Önleme Sözleşmesi, Cenevre Sözleşmesi ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 4. ve 55. maddeleri, işkence veya insanlık dışı muamele riski taşıyan kişilerin sınır dışı edilmesini yasaklamaktadır. Bu durumda, ilgili mahkeme kararlarının uluslararası ve ulusal hukuka uygun olduğu görüşü nasıl savunulmaktadır?
2. Mahkemeler tarafından verilen sınır dışı kararlarında, Uygurların Çin'de maruz kalacağı baskı ve zulme dair resmi raporlar neden dikkate alınmamaktadır? Mahkemelerin, BM'nin Türkiye'nin de imza attığı belgeleri görmezden gelmesi konusunda Bakanlığınızın bir açıklaması var mıdır?
3. Mahkemeler, uluslararası hukuk ve Türkiye'nin insan hakları taahhütleri çerçevesinde değerlendirme yapmaktan kaçınarak "somut delil" olmadığı gerekçesiyle iade kararları vermektedir. Bu kararların hangi hukuki dayanağa göre verildiği hakkında bir inceleme başlatmayı düşünüyor musunuz?

TBMM Halkla İlişkiler Binası

2. Kat, 2 Nolu Banko Oda: F214 Bakanlıklar/Ankara

Tel.: +90 (312) 420 63 86 - 87 Faks: +90 (312) 420 24 82

4. Türkiye’de daha önce üçüncü ülkelere gönderilen bazı Uygurların, bu ülkeler tarafından Çin’e teslim edildiği iddia edilmektedir. Çin’e iade edilen veya üçüncü ülkeler üzerinden iadesi sağlanan Uygur Türklerinin akıbeti hakkında Adalet Bakanlığı’nın bir incelemesi var mıdır?
5. Çin ile suçluların iadesine dair herhangi bir ikili anlaşma var mıdır? Varsa, bu anlaşma hangi kriterlere dayanarak uygulanmaktadır ve Uygur Türkleri bu anlaşmanın kapsamına dahil edilmekte midir?
6. İdari Mahkemelerin kararları nihai nitelikte olup temyiz yolu kapalıdır. Ancak, insan haklarına aykırı olduğu açıkça görülen bu tür kararların Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi ve tedbir kararı verilmesi gerektiği düşünüldüğünde, Adalet Bakanlığı bu süreçlere nasıl müdahil olacaktır?
7. Çin hükümeti, 2017’de yürürlüğe koyduğu “Dini Aşırılıklarla Savaş ve Yok Etme Yönetmeliği” ile Uygur Türklerinin dini ibadet özgürlüğünü ortadan kaldırmış, milyonlarca Uygur’u zorunlu çalışma kamplarında tutmaktadır. Mahkemelerin, Çin’in bu insan hakları ihlallerini görmezden gelerek karar vermesi, Türkiye Cumhuriyeti’nin adalet anlayışıyla nasıl bağdaştırılmaktadır?
8. Adalet Bakanlığı, Çin’e iade edilen Uygur Türklerinin durumunu takip etmekte midir? Türkiye tarafından iade edilen herhangi bir Uygur Türkü’nün güvenliğine dair resmi bir takip mekanizması var mıdır?
9. Türkiye, Çin’in Uygur Türklerine yönelik baskıcı politikalarına dair uluslararası bir soruşturma açılmasını desteklemeyi planlamakta mıdır? Eğer böyle bir girişim yoksa, Türkiye neden Uygur Türklerinin haklarını savunmak adına uluslararası platformlarda daha aktif bir tutum sergilememektedir?
10. Adalet Bakanlığı, Uygur Türklerinin sınır dışı edilme sürecinde alınan mahkeme kararlarının insan haklarına uygun olup olmadığını denetlemeye yönelik herhangi bir mekanizma oluşturmayı planlamakta mıdır?